

† **Neubrandt István**

Braunhaxler Német Kisebbségi Hagyományokat Ápoló Egyesület

Az óbudai Braunhaxler Német Kisebbségi Hagyományokat Ápoló Egyesület az emlékekben még élő hagyományok és tárgyak megmentése érdekében jött létre. Szeretnénk a gyerekeknek és az itt élőknek átadni múltunkat. Senkit nem akarunk megtéríteni németté, nem akarjuk, hogy mindenki svábbbá váljon, de szeretnénk elérni őseink hagyományainak megőrzését.

Akik háromszáz éve települtek át a bajor földről, bizony nem találtak csodálatos körülményeket. Itt a török uralom után, romok, hullák, elpusztult állatok és kolera volt. Elkezdtek dolgozni a hegyeken, ahová ma már senki nem akar felmászni, megművelték a földeket, hátukon hordták fel a vizet, permetet. Keményen dolgoztak, hiszen szegények voltak. Ahol korábban éltek, Németországban az ottani törvényeknek megfelelően, sokat kellett fizetni a német uraknak. Hiszen ott az első fiú örökölt mindent és az ő földjén kellett és lehetett a többieknek dolgozni. Ide jöttek új hazát keresni, megpróbáltak boldogulni, a lehetetlennel megküzdeni. A harmadik generáció már élvezte annak a gyümölcsét, amit az elsők megteremtettek.

Óbuda már a rómaiak idején is gazdag volt, később királyi városként jegyezték. Természeti adottságai jók, környezete az elhagyott otthonihoz hasonló volt. Óbudán élet volt, még ha nehézségekkel teli is. Az 1970-es évekig, Óbuda bontásáig megvolt az a patinás hangulat. Lebontották Óbudát, megszűntek a komfort nélküli házak, mégis az emberek sírtak. Valami hiányzott a kényelmes komfortos lakótelepi házakból. Hiányoztak a leanderes kertek, a megszokott szép élet. Akik a panelokat építették, a közösséget akarták megerősíteni, de ennek éppen az ellenkezőjét érték el. Hiszen a panelekben nem, csak a kis házakban ismerték egymást az emberek. Tudták hol mit főznek, ahol süteményt sütöttek oda mentek a gyerekek és mindegyik kapott egy szeletet. A panelekben senki nem ismeri még a saját szomszédját sem.

A tavaszt megélni ilyen házban más. A saját példából mondom, hogy a természet megújulását a régi óbudai portákon az emberek megélhették. Kikeltek a kiscsirkék, születtek kecskegidák, kisborjúk. Most az egymástól való elvadulás erősödik és ez a legnagyobb baj. Ha végig követjük egy-két régi család életét, megismerhetik a mai gyerekek is, milyen volt pár évtizede Óbuda, s hogy milyen lelkületű, értékrendű emberek voltak azok a Braunhaxlerok. Ezt a célt szolgálja a most megjelenő, Gálosfay Jenőné, született Wittmann-lány által írt Németföldről gyalogszerrel, tutajjal... című könyv. Ebben a Braunhaxlerok, a napbarnította barna lábúak, háromszáz éves óbudai életéről van szó. A kutatás családfakutatással indult. A Gálosfay házaspár azonban tovább ment, végül a kötetben már sok-sok óbudai német szőlőműves és vendéglős család ünnepi és hétköznapi életmódja, szokásai is megőrkítésre kerültek.

Emlékeink szerint 1917-ig egységes német lakosság volt itt Óbudán. Az első világháború ezt megbontotta, tönkretette. El kell képzelni, mit jelentett, amikor a férfiakat elvitték a háborúba és egy nő maradt az egész gazdaságban. Épültek a gyárak iskolák, ezzel a terjeszkedéssel párhuzamosan elvették a területüket. A kisajátítás akkor is olyan volt, mint most, a fele árat kapták. Sok csapás érte a német családokat, de mindig volt becsület és hit, ami a legnagyobb támasza volt az óbudai polgárságnak. Nagyon vallásosak voltak! Hitték azt, ami az életben a legfontosabb, amibe kapaszkodni tudtak. Amikor nagyon el vagyok keseredve ebben a világban, ahol pár forintért mindenki eszi a másikat, előveszem a régi százéves papírokat. Ott is volt vita, pereskedés, de messze nem olyan, mint most. Azt hiszem a legnagyobb probléma, hogy nincs közöttünk fiatal, sem itt, sem az egyházközségben. Nem fogja ezt senki tovább vinni és nem élünk majd tovább. Én úgy gondolom, hogy a mi feladtunk az, hogy ez ne következzen be. Én a gyerekeimnek, amikor kicsik voltak, mindig igaz történeteket meséltem. Ha a nagyszülők és a szülők, tovább adják azt, amit megéltek itt Óbudán, akkor gondolom lesz még folytatás. Elérkezik mindenki az életének egy olyan szakaszába, amikor úgy gondolja kötelessége tovább vinni az elődei munkáját. Mert ha nem becsüli meg az elődeit, őt sem fogják megbecsülni és jövője sem lesz.

A Braunhaxler név onnan ered, hogy az őseink ezeket a szőlőket felgyürt nadrágban, mezítláb kapálták és őszig lesült a lábuk – ebből kapták ezt a gúnynevet, amit mi büszkén viselünk, mivel ez a szorgalomnak és a munkának a jele.

A Braunhaxler Egyesület a fenti lelki-gondolati indíttatásból tesz is azért, sőt sokat tesz, hogy a hagyományok fennmaradjanak. A kiscelli kálvária szobrok restaurálása, 2000-ben a Szentháromság rekonstruált szobor felállítása a Szentlélek téren, a német nyelvoktatásban való aktív részvétel, a Braunhaxler kórus gyakori fellépései, hangversenyei, az évenként újra, meg újra megtartott Péter-Pál napi búcsú, Karácsony környékén a krumpli-búcsú, mind azt célozzák, hogy a német hagyományok elevenen tovább éljenek kerületünkben.

1945-ben, amikor a kitelepítés megindult Óbudán, az elsődleges cél az volt, hogy mindent, ami német jellegű Óbudán, azt meg kell szüntetni. Az óbudai öreg temetőt, ahol még németül voltak felírva a sírkövekre a nevek, azt ledöntötték, megszüntették. 1952 Nagypéntekén, amikor fölvonultunk a kiscelli kálváriára, azt tapasztaltuk, hogy a stációk mind le voltak döntve. Akkor megfogadtam, ha lesz rá pénzem és lehetőségem, azokat visszaállítatom. A kápolnát és hét stációt a saját pénzemen hozattam rendbe. A másik hét stációt a német kisebbségi önkormányzat a Braunhaxler egyesülettel és az óbudai önkormányzattal közösen 2,5 millió forintért helyreállította. Akkor megnőtt az étvágyunk. Azt mondtuk, hogy visszatesszük a Szentháromság szobrot is, ami most itt áll. Megélhettem azt, hogy ott voltam, amikor ledöntötték a markolóval. Megélhettem azt is, amikor a markoló visszaemelte mostani helyére. A helyreállítás pénzügyi háttere úgy jött össze, hogy az önkormányzat adott rá hatmillió forintot, a német kisebbségi önkormányzat és a Braunhaxler egyesület adott nyolcmillió forintot, a kint élő némettség kétmillió forintot és az itteni vállalkozók és nyugdíjasok is támogatták. Visszatettük a keresztet Békásmegyeren – az másfél millió forintba került. Ez utóbbi kifejezetten közadakozásból és a kitelepített békásiak pénzéből valósult meg. A Flórián emlékművet most szállítjuk el a múzeumból. Két-három éven belül az áruház elé, a Flórián térre kerül. Részben ennek is megvan már az anyagi fedezete, de számítunk rá, hogy az önkormányzat és a lakosság a továbbiakban is segíteni fog. Az államtól az egyesület éves szinten négyszázötvenezer forintot kap, ami rezsiköltségre (fűtés, világítás) használható. Négyszázhatvan tagunk van, tagsági díjunk hatszáz forint évente.

(Neubrandt István 1999-től volt az Óbudai Német Hagyományokat Ápoló Közhasznú Egyesület elnöke, 2004. januárjában bekövetkezett haláláig. A fenti előadást, nagy tisztelettel lejegyezte Újj Írisz.)